

ZEG ER WAT VAN!

Je co-maatje ziet er wat bleekjes uit. Ze vertelt dat ze lang heeft doorgewerkt de avond ervoor. Eigenlijk is ze vreselijk moe, maar ze mag assisteren bij een operatie. Je vraagt je af of dat assisteren wel zo'n goed idee is. Wat moet je hiermee? Rosalie Beekman, Rogier Butter en Edwin Duijzer

Van een arts mag worden verwacht dat hij een collega aanspreekt op gedrag dat schade of risico's voor patiënten veroorzaakt.^{1,2} Denk hierbij aan slechte dossiervoering, het niet in acht nemen van veiligheidsmaatregelen of onzorgvuldigheid bij het voorschrijven van medicatie. Tijdens de opleiding geneeskunde wordt al veel aandacht besteed aan professioneel gedrag. Elkaar aanspreken bij misstanden, 'aanspreekgedrag', maakt hier ook deel van uit. Als

arts in spe kun je in de situatie terecht komen dat je een collega zou moeten wijzen op zijn of haar gedrag. Hebben geneeskundestudenten vertrouwen in hun eigen aanspreekgedrag? En hoe gaan zij hier in de praktijk mee om? Het KNMG Studentenplatform deed een onderzoek.

Aanspreken in de praktijk

In november 2013 werden alle studenten-leden van de KNMG uitgenodigd voor de jaarlijkse digitale studen-

WAT ZOU JE DOEN?

AANSPREKEN: DENKEN EN DOEN

Het aantal studenten dat denkt een medestudent in de betreffende situatie aan te spreken versus het aantal studenten dat dat ook daadwerkelijk heeft gedaan. Casus **A** en **B** zijn voorgelegd aan bachelorstudenten (A&B; n=1416) en, casus **C** en **D** aan coassistenten (C&D; n=1244).

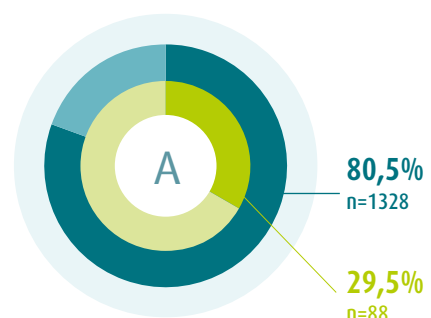
LEGENDA

 Ik heb deze situatie niet meegemaakt, maar zou mijn medestudent aanspreken als de situatie zich voordeed

 Ik heb deze situatie meegemaakt en heb mijn medestudent aangesproken

A Filmen tijdens college

Tijdens een college waarbij een patiënt voor de collegezaal zijn verhaal vertelt, zit een van je medestudenten te filmen.

tenenquête. In totaal vulden 1244 coassistenten en 1416 bachelorstudenten de enquête in. Iedereen kreeg twee casussen voorgelegd (zie onder). Wij vroegen de studenten of ze een dergelijke situatie weleens meegemaakt hadden en wat ze toen deden of wat ze zouden doen. De meeste bachelorstudenten verwachtten dat zij hun medestudent zouden aanspreken bij het constateren van een van de misstanden uit de voorgelegde casussen. Van degenen die een dergelijke situatie hadden meegemaakt, had

maar ook voor arts-assistenten en stafleden. 'Er is in het AMC tegenwoordig meer aandacht voor aanspreekgedrag tijdens de opleiding geneeskunde. Binnen het AMC bestaan bijvoorbeeld bijeenkomsten waarin arts-assistenten en stafleden retrospectief met elkaar ingaan op gemaakte fouten. Coassistenten zijn daar verplicht bij aanwezig, zodat ze leren elkaar aan te spreken op misstanden. De toenemende aandacht voor professioneel gedrag en aanspreekgedrag heeft al een goede uitwerking, maar blijvende aandacht hiervoor is noodzakelijk.'

'Een op de vier heeft aanspreekgedrag nagelaten'

30 procent (casus A) en 46 procent (casus B) ook daadwerkelijk actie ondernomen en er iets van gezegd. Waarom spreken studenten elkaar niet aan? Veel gehoorde antwoorden zijn: 'Het is niet mijn verantwoordelijkheid' en 'Ik wil de goede relatie met mijn medestudent niet verstoren'.

Ook een meerderheid van de coassistenten gaf aan dat zij hun collega zouden aanspreken op ongewenst gedrag. In het geval van de medestudent die onvoldoende rekening houdt met hygiëne, sprak 40 procent van de coassistenten zijn of haar collega daadwerkelijk aan. In het geval van een collega die zich denigrerend opstelt, heeft 58 procent van de coassistenten iets gezegd. Wanneer je studenten in het laatste jaar van hun studie vraagt of zij ooit verzuimd hebben in aanspreekgedrag, zegt één op de vier 'ja'.

Dr. Joost Wiersinga, internist-infectioloog in het AMC en tevens voorzitter van de Evaluatiecommissie Master Geneeskunde van de UvA, benadrukt dat aanspreken een belangrijk onderwerp is, niet alleen voor coassistenten,

Aanspreken kun je leren

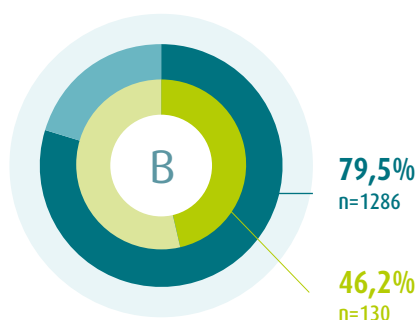
De meeste geneeskundestudenten denken dat zij hun medestudenten zouden aanspreken wanneer er iets gebeurt dat niet door de beugel kan. De aankomende generatie artsen is zich er, over het algemeen, kennelijk van bewust dat aanspreekgedrag belangrijk is. Een mooie constatering. Toch blijkt het in veel situaties nog moeilijk om op een medestudent af te stappen. Studenten geven aan dat zij zich niet altijd verantwoordelijk voelen voor het gedrag van hun medestudent of zijn bang om de relatie onderling te verstoren. Het is belangrijk dat faculteiten binnen de opleiding aandacht besteden aan aanspreekgedrag, bijvoorbeeld tijdens de studie-uren die gericht zijn op professionele ontwikkeling. Als student kun je hier ook zelf mee aan de slag gaan; oefen bijvoorbeeld eens in je co-groepje hoe je elkaar hier op kunt aanspreken. Het niet aanspreken van een collega op misstanden leidt soms tot situaties waarbij de gezondheid van een patiënt in het geding is. Aanspreekgedrag is dan ook een professionele plicht voor elke (aankomende) arts. Laten we het zo effectief mogelijk doen, zodat gevaarlijke situaties zo veel mogelijk voorkomen kunnen worden. Studenten kunnen bij problemen met aanspreekgedrag terecht bij een vertrouwenspersoon op de faculteit.

De voetnoten vind je op artsinspe.nl

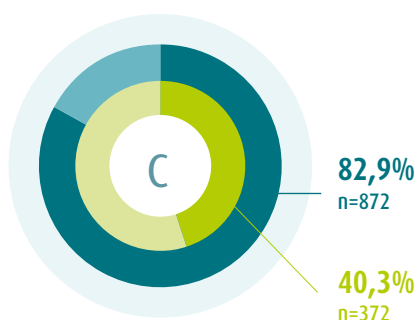
B Schamper over uiterlijk

Je hebt net onderwijs in lichamelijk onderzoek gehad waarbij op elkaar is geoefend. Je hoort dat een medestudent na afloop vervelende opmerkingen maakt over iemands uiterlijk.

C Handen wassen

Het valt je op dat een van jouw medecoassistenten tijdens de ochtendvisite nooit zijn/haar handen wast voordat hij of zij de patiënt onderzoekt.

D Denigrerende opmerking

Tijdens de coschappen maakt een coassistent denigrerende opmerkingen naar verpleegkundigen en/of artsen en patiënten.

